

โรงเรียนคุณธรรม

ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง

เกษม วัฒนชัย

โรงเรียนคุณธรรม

ช่วยกันสร้างคนดี
ให้บ้านเมือง

เกษม วัฒนชัย

โรงเรียนคุณธรรม

ผู้เรียบเรียง	ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี
เจ้าของ	ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
พิมพ์ครั้งแรก	สิงหาคม 2557 จำนวนพิมพ์ 4,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 2	กันยายน 2557 จำนวนพิมพ์ 16,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 3	ตุลาคม 2557 จำนวนพิมพ์ 11,000 เล่ม (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สนับสนุนการพิมพ์ จำนวน 5,000 เล่ม)
พิมพ์ครั้งที่ 4	ธันวาคม 2557 จำนวนพิมพ์ 20,000 เล่ม (● มูลนิธิช่วยการศึกษาต้นตีสุนทร สนับสนุนการพิมพ์ จำนวน 5,000 เล่ม ● ดร.วิชนี ชิงชู โรงเรียนปราโมชวิทยา รามอินทรา สนับสนุนการพิมพ์ จำนวน 4,000 เล่ม)
พิมพ์ครั้งที่ 5	มีนาคม 2558 จำนวนพิมพ์ 23,000 เล่ม (มูลนิธิศักดิ์พรทรัพย์ สนับสนุนการพิมพ์ จำนวน 20,000 เล่ม)
พิมพ์ครั้งที่ 6	พฤษภาคม 2558 จำนวนพิมพ์ 10,000 เล่ม (มูลนิธิช่วยการศึกษาต้นตีสุนทร สนับสนุนการพิมพ์ จำนวน 10,000 เล่ม)
พิมพ์ครั้งที่ 7	กันยายน 2558 จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 8	มกราคม 2559 จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม

จัดพิมพ์ : บริษัท สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา จำกัด
12 หม่อมแก้ว แยก 3 ถนนพระราม 6 ซอย 41 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทร. 02-279-6222 โทรสาร 02-279-6203-4

พิมพ์ที่ : บริษัท ธนัชการพิมพ์ จำกัด
480/1 ซอยแสงสันต์ ถนนประชาอุทิศ แขวงราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร 10140
ผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา : นางนงลักษณ์ ธนากุลโรจน์

คำนำของผู้เขียน

หนังสือเล่มนี้เป็นผลจากการปฏิบัติจริงของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ คุณครู และนักเรียนจากโรงเรียน
บางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 แล้วถอดบทเรียนไปสู่โรงเรียนอีกหลายแห่ง

ผู้เขียนเป็นแต่เพียงผู้เฝ้าสังเกต และมีส่วนร่วมบ้างในบางครั้ง แอบชื่นชมโรงเรียนเหล่านั้นอยู่ในใจ มองว่าในบ้านเมืองเราหากเราทุกคนพร้อมใจกันทำเพื่อบ้านเมือง เราสามารถช่วยกันสร้างสรรค์
สิ่งดีงามได้ และความดีแพร่หลายได้

ผู้เขียนมิได้ตั้งใจให้เป็นผลงานทางวิชาการที่ต้องเคร่งครัดกับการอ้างอิง เพียงตั้งใจเป็น
ผู้เผยแพร่สิ่งดี ๆ งาม ๆ ของโรงเรียนเหล่านั้นเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ทราบเท่านั้น การใช้ราชาศัพท์ก็ดูจะ
ไม่ได้เข้มงวด เพียงให้ผู้อ่านเข้าใจในเนื้อหาและคุณค่าเป็นสำคัญ

แต่ก็ต้องขอประกาศว่าพระราชดำริและพระราชจริยวัตรของพระมหากษัตริย์ไทยทั้งในอดีต
และปัจจุบันคือแก่นแกนของความดีงามของชาติบ้านเมืองไทยนั่นเอง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ฯพณฯ พลเอกเปรม
ติณสูลานนท์ ที่ได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างแห่งความดีงาม เสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง และที่จำเป็นต้อง
กล่าวในที่นี้ก็คือท่านมีเมตตาแนะนำให้ผู้เขียนได้เขียนหนังสือเล่มนี้

ขอขอบคุณพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ใน
กองทุนการศึกษา

ขอบคุณคุณปราโมทย์ โชติมงคล คุณนราทิพย์ พุ่มทรัพย์ และคุณเกษม นวมครุฑ
ผู้ซึ่งเป็นอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม ทั้งสามท่านได้ร่วม “ทำคลอด” โรงเรียน
คุณธรรมจนเป็นที่ประจักษ์และเกิดประโยชน์ต่อบ้านเมือง

ขอขอบคุณอีกหลาย ๆ ท่านที่ “ปิดทองหลังพระ” ทำความดีโดยมิได้หวังผลตอบแทนใด ๆ
ทำดีเพื่อดีเท่านั้น

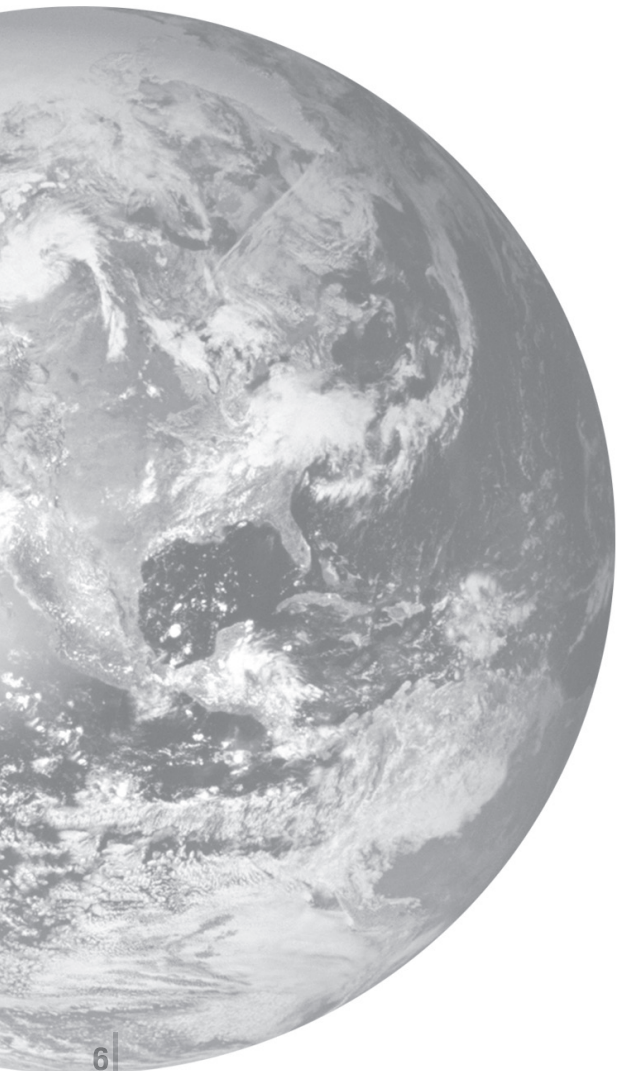
เกษม วัฒนชัย

ผู้เขียน

หมายเหตุ : ความหมายของคำไทยในหนังสือเล่มนี้ได้มาจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 โลกมนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21	7
บทที่ 2 ไทยในทศวรรษแห่งความมีดমন	14
บทที่ 3 ถึงเวลาต้องช่วยกันสร้างคนดี	21
บทที่ 4 คุณธรรมและจริยธรรม	26
บทที่ 5 ความรู้กับคุณธรรมต้องเป็นเรื่องเดียวกัน	32
บทที่ 6 โรงเรียนคุณธรรม	36

บทที่ 1

โลกมนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

รอบคริสต์ศตวรรษที่ 21 หมายถึง ช่วงเวลาหนึ่งร้อยปี ระหว่างค.ศ.2000 – 2100 (พ.ศ. 2543 – 2643) ปีปัจจุบันคือ ค.ศ.2014 (พ.ศ.2557) หมายความว่า เราผ่านคริสต์ศตวรรษนี้มาได้ 14 ปีแล้ว ยังเหลือเวลาอีก 86 ปี

มีผู้เฝ้าสังเกตแนวโน้มแล้ว**คาดการณ์**¹ไว้ว่าในช่วงร้อยปีนี้ โลกมนุษย์จะมีลักษณะที่พอจะคาดหมายได้ 4 ลักษณะด้วยกัน

1. ธรรมชาติของศตวรรษนี้

1.1 สังคมโลกและสังคมเมืองเป็นสังคมที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แม้ในสังคมชนบทก็มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงจากแหล่งหนึ่งอาจมีผล กระทบไปถึงแหล่งอื่น ทั้งกว้าง-ไกล-และรุนแรงได้ นี่เป็นธรรมชาติของกระแส**โลกาภิวัตน์**²

¹คาดการณ์ : นึกคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า

²โลกาภิวัตน์ : การแพร่กระจายไปทั่วโลก

1.2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง จากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง อายุการใช้งานของ**เทคโนโลยี¹** และของสินค้า-บริการชนิดใด ๆ

1.3 ไม่ว่าจะเป็นการเมือง ความมั่นคง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และความคิดอ่าน ของผู้คน รวมทั้งความนิยมหรือไม่นิยมสิ่งหนึ่งสิ่งใด มิได้จำกัดอยู่เฉพาะแหล่งเดียว แต่ “ข้ามแดน ข้ามประเทศ” ได้เสมอ

1.4 ในช่วง 20 ปีหลังนี้ เทคโนโลยีเกี่ยวกับศาสตร์คอมพิวเตอร์ รวมทั้งโทรศัพท์ เคลื่อนที่ ได้สร้าง “สังคมเสมือนจริง” บนจอคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ

มนุษย์ปัจจุบันจึงกลายเป็นมนุษย์ 3 จอ คือ จอโทรทัศน์ จอคอมพิวเตอร์ และจอ โทรศัพท์มือถือ สิ่งเหล่านี้ได้ฉกฉวยเวลาและความสนใจจากมนุษย์ไปเสียจาก (1) ความสัมพันธ์ ระหว่างกันและกัน แม้อยู่ใกล้แต่ความคิดก็ห่างเหิน (2) ความใส่ใจในครอบครัว ศาสนา กิจกรรม สาธารณะ หรือแม้แต่ (3) การดูแลตนเองและผู้ใกล้ชิด ทำให้คุณภาพชีวิตลดลง

การรับรู้อย่างชาญฉลาดถึงลักษณะธรรมชาติทั้ง 4 ประการ คือสิ่งที่ทุกประเทศ ทุกองค์กร และทุกชุมชนต้องตระหนัก และมีมาตรการรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

หากมิได้ติดตามและศึกษาให้รู้จริง ก็จะถูกเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลง

หากศึกษาติดตาม และมีมาตรการ (ยุทธศาสตร์และนโยบาย) รับมืออย่างชาญฉลาด บ้านเมืองก็จะมั่นคง เข้มแข็ง และมีศักดิ์ศรี

8 | ¹เทคโนโลยี : วิทยาการที่นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ

2. ยุคแห่งความสุดโต่ง

2.1 ด้านกายภาพ : เราได้รับรู้ถึงความสุดโต่งของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์แผ่นดินไหว (บ่อย-กระจาย-รุนแรง) ลมพายุ (บ่อย-รุนแรง-วงกว้าง) ภัยแล้ง น้ำท่วม ขาดแคลนน้ำจืด

2.2 ด้านสังคมและการเมือง : มีเหตุการณ์ทั้งในประเทศเราและต่างประเทศ ตามภูมิภาคต่างๆ เกิดความขัดแย้งสุดขั้วสุดโต่ง นอกจากเกิดความเสียหายโดยตรงแล้วยังเป็นตัวจุดไม่ให้พัฒนาก้าวไปข้างหน้า

2.3 ด้านเศรษฐกิจ : การพัฒนาการค้าการเงินในยุคนี้ มีผลทำให้การกระจายรายได้และการถือครองทรัพย์สิน ยิ่งห่างไกลออกไประหว่างคนรวยกับคนจน

2.4 ด้านสุขภาพ : การเข้าถึงยาและบริการสุขภาพมีความแตกต่างกันยิ่งขึ้น ระหว่างคนมีกับคนไม่มี ระหว่างเมืองและชนบท ระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจน

ความสุดโต่งในระดับโลกยุคนี้ มีมากกว่ายุคใด ๆ ในอดีต และนับวันก็จะยิ่งสุดโต่งแปลกแยกมากขึ้น หากไม่มีการแก้ไขให้เกิดความสมดุลมากกว่านี้

3. ศตวรรษแห่งวิกฤติ¹

3.1 วิกฤติประชากรโลก

หากดูจากพื้นที่การเกษตรในโลกนี้ จำนวนประชากรที่เหมาะสมคือ 4,000 ล้านคน

ปัจจุบันมีคน 7,100 ล้านคน

และในค.ศ. 2050 (อีก 36 ปีข้างหน้า) ประมาณว่าประชากรโลกจะมีมากถึง 9,300 ล้านคน

โจทย์คือต้องเพิ่มประสิทธิภาพการเกษตรอย่างเร่งด่วน

สำหรับประเทศไทยจะต้องกำหนดนโยบายให้ชาวไร่ชาวนามีที่ดินทำกิน และทุกภาคส่วนต้องเร่งนำความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ ลงไปสู่เกษตรกรโดยเร็ว เพื่อให้การเกษตรไทยมีต้นทุนการผลิตที่ลดลง เพิ่มผลผลิตและแปรรูป รวมทั้งไม่เป็นภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

3.2 การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศโลกและภาวะโลกร้อน

ปัจจุบันคณะกรรมการวิชาการของสหประชาชาติมีข้อสรุปจากการวิจัยอย่างกว้างขวางและเข้มลึก แม้ว่าภาวะโลกร้อนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อบรรยากาศแผ่นดินมหาสมุทร น้ำจืด พฤติกรรมของพืชและสัตว์

หากมิได้จัดการกับการเปลี่ยนแปลงนี้ คาดหมายกันว่ามนุษย์จะพบกับภัยธรรมชาติ และความหายนะที่อาจมีผลต่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ก็ได้ โดยเฉพาะผลรุนแรงจะเกิดขึ้นในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษนี้ (คือ ค.ศ.2050 – ค.ศ.2100)

3.3 วิกฤติพลังงาน

เป็นที่ทราบกันโดยข้อมูลยืนยันว่า พลังงานคาร์บอนฟอสซิลในรูปของน้ำมันและ ก๊าซจะหมดหรือเกือบหมดโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นี้แหละ จึงจำเป็นต้องหาพลังงานอื่นทดแทน เช่น

- (1) พลังงานกายภาพ (แสงแดด ลม น้ำ ปริมาณ)
- (2) พลังงานชีวภาพ (ก๊าซชีวภาพ ไบโอดีเซล)

3.4 วิกฤติน้ำจืด

ผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ทำให้โลกร้อนขึ้น ธารน้ำแข็งและหิมะลดลง ยังผลให้แหล่งน้ำจืดลดลง แม่น้ำหลายสายจะขาดน้ำ

น้ำจืดจำเป็นสำหรับการยังชีพและการทำเกษตรกรรม-อุตสาหกรรม

3.5 วิกฤติอาหาร

ผลจากวิกฤติข้อต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุปัจจัยไปสู่การผลิตอาหาร ซึ่งแม้จะมีประสิทธิผลเพิ่มแต่อาจไม่พอเลี้ยงพลโลกก็ได้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในเขตทะเลทรายหรือเขตแห้งแล้ง การขาดแคลนอาหารและโรคขาดอาหารจะรุนแรงขึ้น

ความเจริญก้าวหน้าทางความรู้และเทคโนโลยีในระยะตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป (ช่วงร้อยปี ค.ศ.1750 – 1850 หรือ พ.ศ.2293 – 2393 เทียบเท่ากับระยะปลายอยุธยาถึงปลายรัชการที่ 3 ของยุครัตนโกสินทร์) ได้ทำให้การอุตสาหกรรมแพร่หลายทั่วโลก แม้จะนำความเจริญก้าวหน้าแก่มนุษยชาติต่อมาอีกเกือบสองร้อยปี แต่โลกก็ต้องผ่านความระทมทุกข์ของลัทธิล่าเมืองขึ้น สงครามโลกสองครั้ง และสงครามเฉพาะภูมิภาคเฉพาะพื้นที่อีกมากมาย トラบเท่าทุกวันนี้

คำถามใหญ่คือ มนุษย์จะสามารถหาทางออกจากการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากภาวะโลกร้อนได้อย่างไร?

คนไทยและประเทศไทยก็ต้องตอบคำถามนี้เพื่อความอยู่รอดของไทยเช่นกัน

4. ยุคแห่งความเหลื่อมล้ำ

- 4.1 มีคนที่ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมอย่างดี แต่ก็มีคนอีกจำนวนมากที่ไม่ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมอย่างพอเพียงที่จะทำให้เขาพึ่งตนเองได้
- 4.2 ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ถอยห่างออกไปทุกที โดยเฉพาะในประเทศไทย
- 4.3 ความแตกต่างเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท
- 4.4 ความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ได้รับข่าวสารความรู้กับผู้ไม่มีโอกาสเข้าถึง
- 4.5 ความแตกต่างในการดูแลสุขภาพและการรักษาพยาบาล

คนยิ่งแตกต่างกันมาก ก็ยิ่งห่างเหินมาก

ยิ่งห่างเหินมาก ก็ยิ่งเกิดความไม่ลงรอยมาก

เพราะฉะนั้นมาตรการในการลดความเหลื่อมล้ำโดยมุ่งเป้าไปที่เพิ่มโอกาส (ทางการศึกษา ฝึกอบรม เข้าถึงข่าวสาร เข้าถึงโอกาส) แก่คนระดับล่าง จึงเป็นมาตรการสร้างความปรองดองและสันติสุขในระยะยาว

บทที่ 2

ไทยในทศวรรษแห่งความมิดมน¹

หนังสือสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน บัญ-หลง) เป็นวรรณคดีสำคัญมาแต่ครั้งรัชกาลที่ 1

ประโยคแรกของหนังสือวรรณคดีสามก๊กเขียนไว้ว่า “เดิมแผ่นดินจีนทั้งปวงนั้น เป็นสุขมาช้านานแล้วก็เป็นศึก ครั้นศึกสงบแล้วก็เป็นสุข..”

หนังสือ Three Kingdoms ฉบับภาษาอังกฤษ เขียนไว้ในประโยคแรกว่า “Here begins our tale. The empire, long divided, must unite ; long united, must divide”

แปลเอาความว่า “แผ่นดินจีนแต่ครั้งโบราณมานั้น เมื่อรวมกันเป็นเอกภาพ เกิดสันติสุข ต่อมาเกิดศึก แดกสามัคคีเป็นก็กเป็นเหล่า ประชาชนทุกข์ร้อน ครั้นกู้ชาติสงบศึกได้ แผ่นดินมีเอกภาพ ประชาชนกลับมาเป็นสุข”

ประวัติศาสตร์ของประเทศต่างๆ ก็คงผ่านทุกข์สุขมาคล้ายๆ กัน ประเทศไทยก็เช่นกัน ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา คนไทยมีทุกข์ คนไทยแตกแยก นักวิชาการกลุ่มหนึ่งเรียกสิบปีที่ผ่านมาว่า “ทศวรรษแห่งความมิดมน¹” ของไทย

1. แนวโน้มไทย : หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง (ค.ศ.1945, พ.ศ.2488) โลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็นประมาณ 45 ปี (ค.ศ.1945-1990, พ.ศ.2488 – 2533)

หลังสงครามเย็น โลกทั้งใบถูกเปรียบเทียบเสมือนหมู่บ้านเดียวกัน (= หมู่บ้านโลก)

ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจมาตั้งแต่ พ.ศ.2504 ต่อมาเรียกว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นแผน 5 ปี

ปัจจุบันเป็นแผนพัฒนาฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) เราพอจะศึกษาแนวโน้มในช่วงแผนพัฒนาประมาณ 50 ปี มานี้ได้บางประการ คือ

1.1 โครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยนไปมาก

- เด็กและเยาวชนจำนวนลดลงมาก (จากที่เคยมีเด็กทารกคลอดปีละประมาณ 1.2 ล้านคน เหลือปีละ 7 แสนกว่าคน)
- ผู้สูงอายุ (≥ 60 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เรากำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (สัดส่วนผู้สูงอายุตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไป) ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า
- วัยทำงาน (15-60 ปี) คงที่ และคงจะค่อยๆ ลดลงในอนาคต หากไม่มีนโยบายประชากรที่เหมาะสม

1.2 ความเหลื่อมล้ำระหว่างชนบทและเมือง

ชนบทยังคงอาชีพชาวนาชาวสวน การศึกษาต่ำกว่า โอกาสชีวิตน้อยกว่า งบประมาณคนและพัฒนากองการเกษตรในชนบทไม่เพียงพอและไม่จริงจัง

1.3 โครงสร้างเศรษฐกิจไทย

50 ปีแห่งการพัฒนา เราลงทุนในเมือง และเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมและการพาณิชย์มากมาย ไม่ว่าจะระบบการศึกษา (อาชีวศึกษา – อุดมศึกษา) ระบบสาธารณสุขูปโภคพื้นฐาน ซึ่งทำให้ประเทศเข้มแข็งในการผลิตและส่งออก

ถึงเวลาที่จะต้องมาลงทุนเพื่อพัฒนาด้านเกษตรกรรมอย่างจริงจัง เป็นการเกษตรที่เน้นความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูง ต่อยอดด้วยการแปรรูปและการตลาด

1.4 แนวทางการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

การออกแบบระบบประชาธิปไตย ต้องมองเป้าหมายและหลักการ

เป้าหมาย : เพื่อสร้างภราดรภาพ หรือความเป็นพี่น้องกันภายในชาติ

หลักการ : (1) เสรีภาพ หมายถึง การเข้าถึงมาตรฐานพัฒนาศักยภาพของปัจเจกบุคคล (เด็ก – เยาวชน – ผู้ใหญ่ – ผู้สูงอายุ – ผู้พิการ) ครอบครัว และชุมชน

(2) เสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในความรับผิดชอบต่อกฎหมาย ต่อกฎเกณฑ์¹สังคม

¹กฎเกณฑ์ : ข้อกำหนดที่วางไว้เป็นหลักปฏิบัติ หลักเกณฑ์

1.5 วิกฤติคุณธรรม

สังคมเดิม	สังคมปัจจุบัน
<ul style="list-style-type: none">• ยกย่องในความดี ความอาวุโส	<ul style="list-style-type: none">• ยกย่องอำนาจ ความร่ำรวย
<ul style="list-style-type: none">• เน้นประหยัด ความพอเพียง	<ul style="list-style-type: none">• ลุ่มหลงบริโภคนิยม วัตถุนิยม
<ul style="list-style-type: none">• เน้นส่วนรวม	<ul style="list-style-type: none">• เน้นส่วนตัว
<ul style="list-style-type: none">• ภูมิใจไทย (ไทยนิยม)	<ul style="list-style-type: none">• หลงไหลในต่างชาติ (เทศนิยม)

2. สิบบปีแห่งความมีดমন

2.1 ปราบกฏการณ์ของสังคมไทยที่ผ่านมา พอจะสรุปได้ดังนี้

- (1) จริยธรรมที่เสื่อมทราม
- (2) ทุนมมนุษย์ที่อ่อนแอ
- (3) ทุนธรรมชาติที่เสื่อมโทรม
- (4) ระบบการเมืองที่ใช้เงินตราเป็นเครื่องตัดสิน (ธนาธิปไตย)
- (5) ความมั่งคั่งที่กระจุก

2.2 วิเคราะห์กันว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวมาจากค่านิยมที่ผิดเพี้ยนไป ดังนี้

- (1) ค่านิยมเกรงใจคนโกง (ที่ร่ำรวยและมีอำนาจ)
- (2) ค่านิยมอุปถัมภ์คนผิด (ที่ให้ประโยชน์ตน)
- (3) ค่านิยมที่เน้นรูปแบบ แต่ละเลยคุณค่า
- (4) ค่านิยมที่ฉาบฉวย มักง่าย
- (5) ค่านิยมที่เกินงาม

2.3 กบฏกบฏประเทศไทย

นักวิชาการได้เตือนว่า เราติดกบฏ 3 ประการดังนี้ คือ

1. กบฏความน่าเชื่อถือในภาครัฐ อันได้แก่ องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ
 - ความยึดมั่นในกฎหมาย
 - ความยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม
 - ความรู้ความสามารถในการบริหารบ้านเมือง
2. กบฏเรื่องความเหลื่อมล้ำระหว่างความมีและความจน
3. กบฏภาคการผลิตในธุรกิจเอกชนเรื่องแรงงาน – การวิจัยพัฒนา และการ

เพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ

2.4 คอรัปชัน¹ทุกหย่อมหญ้า

สถาบันเอแบคโพลได้สำรวจพฤติกรรมการคอรัปชันของคนไทยในภาคส่วนต่างๆ ระหว่างวันที่ 12 – 16 มีนาคม พ.ศ.2556 และได้แถลงข่าวสื่อมวลชน (ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2556 หน้า 16)

ก. พฤติกรรมคอรัปชันทั่วไป

	เห็นด้วย
(1) เลี้ยงดูคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	87.5%
(2) เคยลัดคิวเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ	87.6%
(3) เคยให้สินบนเจ้าหน้าที่	80.2%

ข. พฤติกรรมคอรัปชันในวงการศึกษารวมทั้งนักเรียน นักศึกษา และครู

	เคยทำ
(1) เคยลอกการบ้าน / ลอกรายงานของเพื่อน	92.4%
(2) เคยลอกคำตอบ / แอบดูคำตอบในห้องสอบ	74.9%
(3) ครูเชื่อว่ามิทุจริตในการสอบครูผู้ช่วย	85.3%

¹คอรัปชัน : โกง เบียดบัง ทุจริต รับสินบน ฉ้อราษฎร์บังหลวง

ค. พฤติกรรมคอร์รัปชันของข้าราชการและพนักงานในวงการธุรกิจ

	เคยทำ
(1) ออกไปทำธุระส่วนตัวโดยไม่ขออนุญาต	81.2%
(2) เคยยกยอกทรัพย์สินของสำนักงาน	83.6%
(3) เคยเห็นคนในหน่วยงานทุจริตในการสอบเลื่อนตำแหน่ง	64.7%

กล่าวโดยสรุป คนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นพ้องกันว่าแม้ประเทศไทยจะถูกนโยบายประชานิยมที่ขาดความรอบคอบ ประชาชนลุ่มหลงอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ยังผลให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เลวร้ายทุกหย่อมหญ้า

แต่ประเทศเราก็ยังมีสิ่งดีๆ งามๆ มี**สถาบัน**¹หลักเป็นที่ยึดเหนี่ยว หากคนไทยวันนี้ใช้ปัญญาและคุณธรรม ร่วมมือร่วมใจกัน “พลิกฟื้น” บ้านเมืองของเรา เรามั่นใจว่าจะฟันฝ่าอุปสรรคในขณะปัจจุบันนี้ได้ เพื่อจะได้ก้าวไปสู่อนาคตที่ดีกว่าสำหรับลูกหลานของพวกเรา

¹สถาบัน : สิ่งซึ่งคนในส่วนรวมคือสังคมจัดตั้งให้มีขึ้น เพราะเห็นประโยชน์ว่ามีความต้องการและจำเป็นแก่วิถีชีวิตของตน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันการศึกษา สถาบันการเงิน

บทที่ 3

ถึงเวลาต้องช่วยกันสร้างคนดี

ท่ามกลางผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และวิกฤติด้านต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งสิ่งที่คนไทย “ทำเอง” โดยเฉพาะการหลงไปกับกระแสสังคมผิดเพี้ยน เน้นวัตถุ เน้นบริโภคนิยม ละเลยสิ่งที่เป็นความดี ความจริง และความงดงาม ทำให้ประเทศไทยโดยรวมต้อง “ถอยหลัง” ในหลายๆ ด้าน เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านในอาเซียน ในโลก และที่สำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับตนเองในอดีตเมื่อครั้งที่บ้านเมืองดี – ประชาชนมีสุข

ถึงเวลาที่คนไทยต้องช่วยกันฟื้นบ้านฟื้นเมือง และที่ทุกคนทุกองค์การทำได้ก็คือ...

“ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง”

1. โลกปรับ – ไทยต้องเปลี่ยน

(1) ช่วยกันปลูก**ศักดิ์ศรี**¹แห่งความเป็นไทยให้ฟื้นคืนมาในทุกหมู่เหล่า

- เด็กและเยาวชน
- ผู้ใหญ่ – ผู้สูงวัย

(2) ร่วมสานฝัน “อนาคตประเทศไทย”

¹ **ศักดิ์ศรี** : เกียรติยศ = เกียรติตามฐานะของแต่ละบุคคล

- (3) ตระเตรียมคนไทยสู่โลกในอนาคต
- (4) ร่วมกันกำหนดกติกาขึ้นใหม่

2. ส่วนดีของวัฒนธรรมไทย

บรรพบุรุษไทยได้ร่วมกันสร้างบ้านสร้างเมืองในดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน และได้ร่วมกันฟุ่มฟัก ก่อกำเนิดวัฒนธรรมไทยขึ้นมาให้ลูกหลาน รวมทั้งหลักคิดต่างๆ ในการดำเนินชีวิต อาทิ

- (1) การใช้คุณธรรมนำชีวิต เชื้อในความคิดดี พุดดี ทำดี
- (2) ยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม
 - อะไรถูก – ว่าถูก
 - อะไรผิด – ว่าผิด
- (3) รับผิดชอบในหน้าที่ของตน

หน้าที่นิยม คือ ค่านิยมที่ให้เกียรติยกย่องผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ของเขาได้ดีที่สุด โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยเรื่องความรวยและอำนาจตำแหน่ง

- (4) เคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ – กฎหมาย
- (5) เคารพต่อสิทธิสาธารณะ และสิทธิผู้อื่น
- (6) รักงาน – ทำงานหนัก
- (7) ขยัน – ประหยัด – อุดออม

3. เสาหลัก – สถาบันหลักของชาติ

สถาบันหลักของชาติคือต้นทุนที่ยิ่งใหญ่ของชาติ เป็นเสาหลักของชาติ

สถาบันหลักของชาติสามสถาบันคือ

3.1 สถาบันชาติ – ประชาชน

3.2 สถาบันพระศาสนา

3.3 สถาบันพระมหากษัตริย์

3.1 สถาบันชาติ – ประชาชน

ชาติประกอบด้วยสิ่งที่เป็นกายภาพ ได้แก่ แผ่นดินและเขตแดน กับส่วนที่มีชีวิต จิตวิญญาณ ได้แก่ผู้คนในชาติ ซึ่งประกอบด้วยคนไทยหลายชาติพันธุ์

องค์กร¹พื้นฐานของประชาชน ได้แก่

ก. ครอบครัว ซึ่งก็คือหน่วยสังคมที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด ทุกชีวิตเริ่มที่นี่ และจบที่นี่

ครอบครัวต้องเข้มแข็ง อบอุ่น พอมีพอกินเป็นอย่างน้อย และอยู่ดีมีสุข คือเป้าหมาย

ข. ชุมชน เป็นสถาบันที่สำคัญยิ่ง ประชาชนต้องร่วมกันสร้างและบริหาร ชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง ก้าวหน้า และรู้ – รัก – สามัคคี

¹องค์กร : บุคคล คณะบุคคล หรือสถาบัน

3.2 สถาบันศาสนา

ประเทศไทยมีคนไทยที่นับถือศาสนาหลักๆ อยู่ห้าศาสนา ที่ถือเป็นทางการคือ พุทธ อิสลาม คริสต์ ซิกข์ และพราหมณ์ – ฮินดู

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ยังรากลึกอยู่ในประเทศไทยมาพันกว่าปี เป็นรากฐานความนึกคิด หลักในการดำเนินชีวิต **การสร้างสรรค¹** ศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งประเพณีต่างๆ

ทั้งห้าศาสนาจะแตกต่างกันในเรื่องอุดมการณ์ (มีและไม่มีพระเจ้า มีองค์เดียวและหลายองค์) และพิธีกรรม ตามความเชื่อถือของศาสนิกชนซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้

แต่ทุกศาสนาต่างกำหนดจริยธรรมและคุณธรรมที่ต้องการให้ทุกคนเป็นคนดี โดยเฉพาะในคำสอนหลัก 3 ประการ คือ

- (1) การยึดมั่นในความสัตย์จริง
- (2) ให้คุณค่าในความเป็นคน
- (3) มีความรักความเมตตาแก่กันและกัน

ประเทศไทยเป็นตัวอย่างในความเป็นประชาชาติที่มีหลายศาสนาคละเคล้ากัน อยู่กันด้วยความเข้าใจและให้เกียรติแก่กัน ทั้งนี้ก็เพื่อสันติสุขของชุมชนและประเทศชาติโดยรวม

¹ **สร้างสรรค** : - สร้างให้มี ให้เป็นขึ้น (มักใช้ทางนามธรรม)
- มีลักษณะริเริ่มในทางที่ดี เช่น ความคิดสร้างสรรค

3.3 สถาบันพระมหากษัตริย์

เป็นสถาบันหลัก สืบต่อเนื่องมาในประวัติศาสตร์เกือบแปดร้อยปีของไทย มั่นคงถึงปัจจุบัน

ไม่ว่าบ้านเมืองจะอยู่ในยามสุขยามทุกข์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นหลักบ้านหลักเมืองเป็นที่พึ่งของประชาชน

สถาบันพระมหากษัตริย์เชื่อมโยง ผูกพันกับสถาบันชาติ – ประชาชน และสถาบันศาสนาอย่างแน่นแฟ้น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

นอกจากนั้นในด้านความสัมพันธ์กับนานาชาติตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สถาบันพระมหากษัตริย์คงความสัมพันธ์ เป็นจุดเชื่อมต่อไม่ขาดสาย

4. ช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง

สิ่งที่ทุกประเทศต้องการคือคนดี

สิ่งที่ชุมชนต้องการคือคนดี

สิ่งที่ครอบครัวต้องการก็คือคนดี

หากการสร้างคนดีจากฐานหรือองค์กรใกล้ตัวเปรียบเสมือนการจุดเทียนเพื่อไล่ความมืดมน เวลานี้ก็คือเวลาที่คนไทยทุกคนต้องร่วมกันจุดเทียนแห่งคุณธรรมให้สว่างไสวไปทั่วแผ่นดิน

บทที่ 4

คุณธรรมและจริยธรรม

จุดมุ่งหมายสูงสุดของทุกอารยธรรมก็คือการเข้าถึงความดี ความจริง และความงาม หรือคุณงามความดีนั่นเอง

คุณธรรม¹ คือธรรมที่เป็นคุณ หรือสภาพคุณงามความดี เริ่มตั้งแต่ความนึกคิด ความปรารถนา ความตั้งใจ

คนที่มีคุณธรรม เมื่อคิดดีแล้วย่อมแสดงพฤติกรรมคือคำพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมาแล้วสังคมตัดสินว่าดี – จริง – และงาม

คนที่ไม่มีความดี เมื่อคิดชั่วแล้วย่อมแสดงพฤติกรรมคือคำพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมาแล้วสังคมตัดสินว่าเลว – เท็จ – อับลักษณ์

ส่วน**จริยธรรม**² แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ หรือศีลธรรมนั่นเอง หมายถึงคำพูดและการกระทำ

ทุกอารยธรรมย่อมมีระบบอ้างอิงเชิงคุณธรรมและจริยธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

¹คุณธรรม : สภาพคุณงามความดี

²จริยธรรม : ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม

1. ศาสนธรรม

ศาสนาสำคัญหลักๆ ในโลกล้วนมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีทั้งสิ้น หลักคำสอนหรือศาสนาธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของศาสนา อาจสรุปได้ 3 หัวข้อคือ

- (1) ละความชั่ว
- (2) สร้างความดี
- (3) ทำให้บริสุทธิ์ (ปราศจากกิเลส ตัณหา ความเห็นแก่ตัว)

มนุษย์จึงควรถือศาสนา ศึกษาคำสอนในศาสนาแห่งตนให้เข้าใจในหลักธรรม และประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างเคร่งครัด หากทำได้ท่านก็จะได้รับผลแห่งความดี คือความ สุข สงบ และบริสุทธิ์แห่งชีวิต

2. จริยธรรม

จริยธรรมเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยหรือผู้คนทั่วไปกำหนดเป็นข้อบัญญัติสำหรับ (1) ห้ามปฏิบัติ (2) ให้ปฏิบัติ และ (3) ควรปฏิบัติ มีสองประเภทหลักๆ คือ

ก. จริยธรรมทั่วไป เช่น จริยธรรมมนุษย์

ข. จริยธรรมหรือ**จรรยาบรรณ**¹สำหรับวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง สมาชิกแห่งวิชาชีพนั้นๆ เป็นผู้บัญญัติเพื่อส่งเสริมศักดิ์ศรีและความน่าเชื่อถือไว้วางใจในวิชาชีพนั้น เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จริยธรรมสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

¹**จรรยาบรรณ** : ประมวลผลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสังคม

หากปฏิบัติฝ่าฝืนจนเกิดความเสียหายก็อาจกำหนดบทลงโทษไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์แห่งวิชาชีพนั้น และเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของประชาชนด้วย

3. นิติธรรม

นิติธรรม หมายถึง ข้อกฎหมายที่มีไว้เพื่อปกครองบ้านเมือง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนทั่วไป หลักพื้นฐานคือบุคคลต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

การถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อกฎหมาย คือรากฐานแห่งความเป็นประชาธิปไตย และเป็นเหตุปัจจัยแห่งความมั่นคงของชาติ เพราะคนเชื่อว่าถ้าปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว กฎหมายย่อมคุ้มครอง

ระบบและกระบวนการยุติธรรมจึงสำคัญเหลือเกิน ประเทศใดที่กระบวนการยุติธรรมอ่อนแอ เชื่อถือไม่ได้ หรือเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงในระบบ ประเทศนั้นกำลังเดินทางไปสู่ความเป็น “รัฐล้มเหลว” พัฒนาไม่ได้ แต่กลับเสื่อมถอย

การปฏิบัติตามกฎหมาย ยังหมายรวมถึงการปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และกฎเกณฑ์ มารยาท และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมอีกด้วย

4. ธรรมภิบาล

ธรรมภิบาลเป็นระบบคุณธรรมสำหรับหน่วยงาน องค์กร บริษัท สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์และหลักการดังนี้

วัตถุประสงค์ของระบบธรรมาภิบาลก็เพื่อการเพิ่ม**ประสิทธิภาพ**¹ และ**ประสิทธิผล**² ของหน่วยงาน

หลักการประกอบด้วย

(1) มีการจัดโครงสร้างธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วย

ก. เจ้าของ : กำหนดเป้าประสงค์ของหน่วยงาน

ข. ฝ่ายนโยบาย : แปลงเป้าประสงค์ให้เป็นนโยบายของหน่วยงาน

ค. ฝ่ายบริหาร : กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายเชิงบริหาร เพื่อตอบสนองต่อเป้าประสงค์ และนโยบายของหน่วยงาน

ง. ฝ่ายปฏิบัติ : นำยุทธศาสตร์และนโยบายเชิงบริหารมาแปลงเป็นโครงการและโครงการ เพื่อให้หน่วยงานทำงานจนบรรลุเป้าประสงค์

(2) มีการกำหนด ก. ความรับผิดชอบ (responsibility) และ ข. ความรับผิดชอบ (accountability) ในทุกระดับของโครงสร้างและทุกตำแหน่งงาน

ความรับผิดชอบ คือ**พันธะ**³และ**สัญญา**⁴ที่จะปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงาน ตกลงกันก่อนจะเริ่มงาน

¹ **ประสิทธิภาพ** : ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในกิจการงาน

² **ประสิทธิผล** : ผลสำเร็จ ผลที่เกิดขึ้น

³ **พันธะ** : ข้อผูกมัด ข้อผูกพัน

⁴ **สัญญา** : ข้อตกลงระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายหรือหลายฝ่ายเพื่อให้เกิดนิติกรรมขึ้น ข้อตกลงร่วมกัน คำมั่น

ความรับผิดชอบ คือ **พันธะ**¹ และ **สัญญา**² ว่าเมื่อเริ่มลงมือปฏิบัติงานจนกระทั่งแล้วเสร็จ หากได้ผลดีผู้ปฏิบัติย่อม **“รับผิดชอบ”** หากได้ผลไม่ดีหรือเกิดความเสียหายผู้ปฏิบัติต้อง **“รับผิดชอบ”**

การขาดความรับผิดชอบ คนไม่ทำงานตามหน้าที่

การขาดความรับผิดชอบ หน่วยงานยอมเสียหาย

(3) มีความโปร่งใส และมีระบบตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพและเที่ยงธรรม

5. คุณธรรมประจำตระกูลและครอบครัว

เป็นคุณธรรมที่บรรพบุรุษของแต่ละตระกูลหรือครอบครัวได้ถือปฏิบัติจนเห็นคุณค่าและเกิดประโยชน์จึงได้สั่งสอนอบรมลูกหลานสืบต่อ ๆ กันมา

คำสอนของตระกูล จู (หรือชิว) ได้กำหนดไว้เมื่อ 900 กว่าปีก่อน และยังเผยแพร่กันอยู่ในตระกูลนี้ ไม่เฉพาะในประเทศจีน แต่เผยแพร่ในหมู่ลูกหลานตระกูลนี้ทั่วโลกด้วย

ครอบครัวใดบิดามารดาเป็นผู้มีคุณธรรมและอบรมสั่งสอนลูกหลานอย่างเข้มงวดในเรื่องความดี ครอบครัวนั้นย่อมเข้มแข็ง มั่นคงและรุ่งเรือง

¹พันธะ : ข้อผูกมัด ข้อผูกพัน

²สัญญา : ข้อตกลงระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายหรือหลายฝ่ายเพื่อให้เกิดนิติกรรมขึ้น ข้อตกลงร่วมกัน คำมั่น

ผลงานวิจัยต่างๆ สรุปพ้องกันว่าปัญหาร้ายแรงของเด็กและเยาวชน เช่น เด็กจรจัด
- เร่ร่อน เด็กติดยาเสพติด เด็กลักขโมย ล้วนมีเหตุปัจจัยสำคัญมาจากครอบครัวที่อ่อนแอ
แตกแยก มีจำนวนมากที่พ่อแม่ประพฤติชั่วหรือถูกจำคุก

“ครอบครัวคุณธรรม” จึงควรเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาความเข้มแข็งใน
สังคมไทย

บทที่ 5

ความรู้กับคุณธรรมต้องเป็นเรื่องเดียวกัน

ในสมัยก่อนเด็กชายเรียนรู้อักขรวิธีและสรรพวิชาต่าง ๆ จากวัดเป็นหลัก โดยมีพระสงฆ์เป็นครูบาอาจารย์ ท่านจึงสั่งสอนลูกศิษย์ทั้งความรู้และความดี มีบ้างที่เรียนกับพ่อแม่ที่บ้าน โดยเฉพาะเด็กหญิง ซึ่งต้องเรียนงานด้านการบ้านการเรือน เรียนเรื่องมารยาท ขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของไทย

ช่วงปลายรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ฝรั่งโดยเฉพาะฝรั่งมิชชันนารีและฝรั่งพ่อค้าได้นำวิทยาการสมัยใหม่ 2 ด้านมาสู่ประเทศไทย คือการศึกษาศาสน์สมัยใหม่และการแพทย์สมัยใหม่ ประกอบกับแรงกดดันจากลัทธิล่าอาณานิคมรอบประเทศไทย รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงประกาศพระราชโองบาย ปฏิรูปประเทศไทยเข้าสู่ “ยุคสมัยใหม่” ถ้ากล่าวเฉพาะการพัฒนาคุณภาพคนไทยที่สำคัญได้แก่ การเลิกทาส (ด้วยสันติวิธี) และการศึกษาศาสน์สมัยใหม่

ปี พ.ศ.2435 ทรงปฏิรูประบบการปกครองประเทศ จากระบบจตุสดมภ์ (ซึ่งใช้มาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ) มาเป็นระบบกระทรวง - ทบวง - กรม

มีการจัดตั้งกระทรวงธรรมการเพื่อเปิดโอกาสให้ลูกหลานไทยและคนไทยได้เรียนวิชา ทั้งในพระนครและตามมณฑลทั่วประเทศอย่างกว้างขวางที่สุดและได้ผลที่สุด

ทรงประกาศพระราชดำริที่สำคัญยิ่งเรื่องการเรียนรู้และคุณธรรม โดยปรากฏในพระราช
หัตถเลขาเมื่อพ.ศ.2444 ไว้ว่า

“ให้มีความวิตกไปว่า เด็กชั้นหลังจะห่างเหินจากศาสนาจนเลยกลายเป็นคนไม่มีธรรม
ในใจมากขึ้น

คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม คงจะหันไปทางทุจริตโดยมาก

ถ้ารู้น้อยก็โกงไม่ใคร่คล่อง ฤโกงไม่สนิท

ถ้ารู้มากก็โกงคล่องขึ้น และโกง**พิสดาร**¹มากขึ้น

การที่หัดให้รู้อ่านอักขรวิธีไม่เปนเครื่องฝึกหัดให้เป็นคนดีแลคนชั่ว เปนแต่ได้วิธีสำหรับ
จะเรียนความดี-ความชั่วได้คล่องขึ้น”

หากผู้ใหญ่ในบ้านเมือง โดยเฉพาะในวงการศึกษาไทยจะได้น้อมนำเอาพระราชดำรินี้
ไปกำหนดเป็นนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษา กล่าวคือ “ความรู้กับคุณธรรมต้องเป็นเรื่อง
เดียวกัน” ก็จะทำให้สถานศึกษาผลิต “คนดี” มากกว่าผลิต “คนชั่ว” ออกสู่สังคม

ขอยกพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กไทย ที่ได้พระราชทานเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็กประจำปี 2530
ความว่า

¹พิสดาร : กว้างขวาง, ละเอียดลออ, แปลกพิลึก

“เด็ก ๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้ว ยังต้องหัดทำการงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถ มีความขยันอดทน พึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้นจะช่วยให้มีความสุขความเจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ”

เมื่อศึกษาจากพระบรมราโชวาทของคัมภีร์แล้วพอจะสรุปเป็นบทเรียนได้ว่า

(1) เด็กไทยต้องเรียนรู้จากพ่อแม่ จากครูบาอาจารย์ และจากสังคม 3 ประการด้วยกันคือ

ก. เรียนความรู้

ข. เรียนหัดทำการงาน

ค. เรียนทำความดี

(2) เรื่อง “เรียนความรู้” มีประโยชน์ดังที่ทราบชัดกันดีอยู่แล้ว

(3) ส่วนการที่ให้เด็กไทยเรียนหัดทำการงานนั้นจะเกิดผลดีแก่เด็กอย่างน้อย 3 ประการ

คือ

1. ทำให้เด็กมีความสามารถทำงานได้

2. ฝึกให้เด็กมีความขยันอดทน

และ 3. ทำให้เด็กพึ่งตนเองได้

(4) ส่วนการเรียนทำความดีนั้น จะช่วยให้เด็กไทยได้ประโยชน์อย่างน้อย 2 ประการ

1. ช่วยให้ได้พบกับความสุขและความเจริญ
- และ 2. ป้องกันมิให้เด็กไทยต้องตกต่ำไปในทางไม่ดี

กล่าวในบริบทของครอบครัว หากพ่อแม่จักได้น้อมนำเอาพระบรมราโชวาทนี้ไปเป็นหลักสำหรับสั่งสอนลูกๆ ก็เชื่อแน่ว่าเขาจะเติบโตไปเป็นคนดี มีความมั่นคงในชีวิตและพึ่งตนเองได้

กล่าวในบริบทของระบบการศึกษา หากผู้บริหารและครูบาอาจารย์จักได้นำเอาพระบรมราโชวาทนี้ไปกำหนดเป็นนโยบายการศึกษาที่สำคัญ และจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรให้แก่ลูกศิษย์ ก็เชื่อแน่ว่าท่านจะได้บัณฑิตที่พึงประสงค์สำหรับบ้านเมือง

บทที่ 6

โรงเรียนคุณธรรม

1. ปฐมบท ช่วง พ.ศ.2553

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม เป็นโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ครูประมาณ 90 คน นักเรียนประมาณ 2,000 คน อยู่ที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร เป็นโรงเรียนเก่าแก่ ศิษย์เก่ามากมาย

ต้นปี พ.ศ.2553 ผู้อำนวยการคือนายเกษม นวมครุฑ ได้ตกลงร่วมกันกับนายเกษม วัฒนชัย ในฐานะศิษย์เก่าคนหนึ่ง ร่วมกับคุณปราโมทย์ โชติมงคล ซึ่งเป็นศิษย์เก่าอีกคนหนึ่ง และขณะนั้นดำรงตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด้วยความร่วมมือจากคุณนราทิพย์ พุ่มทรัพย์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กระทรวง วัฒนธรรม

ทุกคนตกลงกันว่าจะพยายามพัฒนาโรงเรียนบางมูลนากฯ ให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมแห่งแรก ทั้งๆ ที่ยังไม่มีรูปแบบที่ใดให้เรียนรู้เลย เหตุการณ์ต่างๆ พัฒนาดังนี้

ขั้นตอนแรก : คณะบุคคลดังกล่าวได้ชี้แจงให้ที่ประชุมของผู้เกี่ยวข้อง (= ผู้มีส่วนได้เสีย) รับทราบความตั้งใจ แยกเป็นการประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจาก

- (1) คณะกรรมการสถานศึกษา (= ฝ่ายนโยบาย) + คณะผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติ
- (2) ตัวแทนนักเรียน
- (3) ผู้ปกครองและชุมชนรอบ ๆ รวมทั้งคณะสงฆ์ในพื้นที่
- (4) เทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น – ท้องถิ่น

เราได้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์มากมาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังใจ

ขั้นตอนที่สอง : เราหารือและตกลงกันว่าจะหางบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อให้โอกาสผู้แทน จาก ก. ผู้บริหาร ข. คณะครู ค. คณะนักเรียน เดินทางไปศึกษา – สังเกตการณ์การอาสาสมัคร และระบบงานของมูลนิธิพุทธรักษาที่ได้หวั่น 2 สัปดาห์ ไปเพื่อหาคำตอบว่าเหตุใดอาสาสมัครชาวใต้หวั่นจึงยอมเสียสละทำงานสาธารณกุศลด้วยความเต็มใจและสุขใจ

ผู้แทนทั้ง 3 กลุ่ม กลับมาแล้ว ตกลงจะเป็นหัวหอกแห่งการเปลี่ยน (อาจจะเรียกว่าเปลี่ยน mindset หรือเปลี่ยนทัศนคติ¹ หรือสร้างสัมมาทิฐิ² และสัมมาสังกัปปะ³ ก็ได้)

ขั้นตอนที่สาม : เราจัดสัมมนาเฉพาะกลุ่มที่ได้หวั่นกับผู้บริหาร – ครู – นักเรียน ที่ไม่ได้ไป พุดคุยกันจนคนเกือบหมดเห็นพ้องว่าจะต้องเปลี่ยน

¹ทัศนคติ : แนวความคิด

²สัมมาทิฐิ : ความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

³สัมมาสังกัปปะ : ความดำริในทางที่ชอบ

ถึงตอนนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูได้ร่วมกันจัดระเบียบ การอบรมมารยาทไทย และเน้นเรื่องวินัยภายในโรงเรียน ถือว่าเป็นการปูพื้นฐานเพื่อการเปลี่ยนแปลงต่อไป

ขั้นตอนที่สี่ : เมื่อทั้งหมดพร้อมแล้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู ร่วมกับนักเรียน ระดมสมอง (ความคิด ความเห็น ข้อมูล) เพื่อให้ได้มาซึ่งบัญชีพฤติกรรม 2 ประเภท ได้แก่

ก. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จะต้องไม่เห็นอีกในโรงเรียนนี้ เช่น มาสาย กลับก่อนเวลา ลอกการบ้านเพื่อน นักร้ายรังแก ฯลฯ โดยไม่ให้ระบุผู้กระทำผิด

ข. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่จะต้องการเห็นได้ในโรงเรียนนี้ เช่น การช่วยงานบ้าน การช่วยติวเพื่อน

ขั้นตอนที่ห้า : เมื่อได้บัญชีพฤติกรรมทั้งสองบัญชีแล้ว ให้ระดมสมอง กำหนดคุณธรรมหลัก 3 คุณธรรม ที่ทุกคนเห็นว่า (ก) จะขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และ (ข) ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ในที่สุด ที่ประชุมมีมติให้กำหนดคุณธรรมต่อไปนี้เป็นคุณธรรมหลักของโรงเรียน (จะเรียกอัตลักษณ์เชิงคุณธรรมของโรงเรียนก็ได้)

(1) ความซื่อสัตย์

(2) ความรับผิดชอบ

และ (3) จิตอาสา

ขั้นตอนที่หก : เมื่อได้คุณธรรมหลัก 3 ประการนี้แล้ว ให้แต่ละกลุ่ม (ก.ผู้บริหาร ข.คณะครู ค.คณะนักเรียน) ร่วมประชุม กำหนดนโยบายและ / หรือข้อปฏิบัติที่ทุกคนในกลุ่ม แสดงความปรารถนาว่าจะปฏิบัติ

ถือเป็น**สัญญา¹ประชาคม²**ของแต่ละกลุ่ม

กำหนดตัวชี้วัด และกำหนดวงรอบ 1 ปี

คุณธรรม	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความซื่อสัตย์	1	4	7
ความรับผิดชอบ	2	5	8
จิตอาสา	3	6	9

¹สัญญา : คำมั่น ข้อตกลงร่วมกัน

²ประชาคม : ชุมชน กลุ่มคนซึ่งอยู่ร่วมกันและมีการติดต่อสัมพันธ์กัน

ตัวอย่าง

ในช่องที่ 1 : ตัวอย่างของนโยบายหนึ่งคือ “ต่อไปนี้จะการจัดซื้อจัดจ้างต้องโปร่งใส”

ในช่องที่ 4 : ต่อไปนี้ครูต้องไม่เบียดเบียนเวลาราชการ

ในช่องที่ 7 : ต่อไปนี้นักเรียนจะไม่ลอกการบ้านเพื่อน

ในช่องที่ 8 : นักเรียนตกลงกันปฏิบัติในใจที่ยคิดว่าต้องรับผิดชอบในฐานะลูกที่ดีด้วย 3 ข้อคือ

1. จะไปโรงเรียนและเมื่อกลับจากโรงเรียนต้องไหว้พ่อไหว้แม่
2. ช่วยงานบ้าน
3. ไม่เที่ยวกลางคืน ให้ทำการบ้าน ดูหนังสือ

ในช่องที่ 9 : นักเรียนร่วมกันจัดตั้งชมรมจิตอาสา เพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ทั้งในโรงเรียนและในชุมชน

นักเรียนที่เรียนเก่งในชั้นช่วยติวให้เพื่อน

อาจารย์อาสาสมัครเปิดห้องติวตอนบ่าย-เย็น ที่โรงเรียนให้แก่เด็กนักเรียนที่ประสงค์จะเรียนเพิ่มโดยนักเรียนเรียนฟรี

ระยะแรกมีนักเรียนชาย 12 คน ประกาศตนว่าติดยาบ้า ขอรับการรักษา ครู-เพื่อน ช่วยให้กำลังใจ ผ่านไปปีกว่าภายหลังการรักษาทุกคนเลิกได้โดยเด็ดขาด

ส่วนกิจกรรมจิตอาสาทั้งในโรงเรียนและในชุมชนได้สร้างความประทับใจให้แก่ผู้พบเห็น โดยเฉพาะผู้ปกครองซึ่งเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของลูกหลาน จึงประชุมและร่วมกันจัดตั้ง “ชมรมผู้ปกครองจิตอาสา” ช่วยเหลืองานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ผลการดำเนินงาน : เสนอผลเมื่อเดือนมิถุนายน 2556 ปรากฏว่า

- (1) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ : ลดลง
- (2) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ : เพิ่มขึ้น
- (3) คะแนนสอบโอเน็ตของโรงเรียน : เพิ่มขึ้น
- (4) นักเรียนม.6 สอบเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำได้เกือบหมด

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : มี 2 ข้อ คือ

- (1) ต้องทำทั้งโรงเรียน (ผู้บริหาร – ครู – นักเรียน) ไม่ใช่ทำเฉพาะนักเรียน
- (2) ทุกคนช่วยกันกำหนดพฤติกรรมบวกและลบ แล้วกำหนดคุณธรรมหลักเพื่อแก้ไขพฤติกรรมลบและส่งเสริมพฤติกรรมบวก

ต้องแปลงคุณธรรมหลักให้เป็นนโยบายและข้อปฏิบัติ (=จริยธรรม) ให้ได้ เพื่อจะได้ติดตามและประเมินผลเมื่อสิ้นปี

2. “กองทุนการศึกษา” เริ่มเมื่อต้นปี พ.ศ.2555

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” และได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อดำเนินงานในกองทุนนี้

ทรงมีพระราชประสงค์ว่า **“ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง”**

ได้พระราชทานหลัก 3 ประการในเรื่องครูและนักเรียน ดังนี้

- (1) ให้ครูรักเด็ก และเด็กรักครู
- (2) ให้ครูสอนเด็กให้มีน้ำใจกับเพื่อน เช่น ไม่ควรแนะนำให้เด็กแข่งกันเอาที่ 1-2 ของชั้น แต่ให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยติวเพื่อน ๆ ที่เรียนช้า เพราะทุกคนต้องแข่งกับตนเอง
- (3) ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเป็นหมู่คณะ เพื่อพวกเขาจะได้เห็นคุณค่าของความสามัคคี

ในการดำเนินการตามโครงการนี้ได้มีการจัดตั้งสำนักงานโครงการกองทุนการศึกษาที่ทำเนียบองคมนตรี

คณะกรรมการอำนวยการได้แก่ คณะองคมนตรี โดยมี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นประธาน

และมีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่งซึ่งมีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นประธาน

มีคณะอาจารย์อาสา จากทั้งส่วนกลางและส่วนจังหวัด โดยมีคุณหญิงกษมา วรวรรณ อยุธยา เป็นหัวหน้าคณะ ทำให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความราบรื่น

หลักในการทำงานกับโรงเรียนหรือวิทยาลัยนั้น กำหนดเป้าหมาย 2 ประการคือ

(1) ช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดความพร้อม

ผู้บริหารพร้อมที่จะบริหารโรงเรียน

ครูพร้อมที่จะสอนและอบรมสั่งสอนลูกศิษย์

นักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ ทั้งความรู้ ความดี และหัดทำกรงาน

(2) ถ่ายทอดบทเรียน “โรงเรียนคุณธรรม” จากโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม ไปสู่โรงเรียนในโครงการ ดังนี้

รุ่น 1 ปี พ.ศ. 2555 :

โรงเรียนประถม – มัธยม 19 แห่ง และวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2556

โรงเรียนประถม – มัธยม 35 แห่ง

รุ่นที่ 3 พ.ศ.2557

โรงเรียนประถม – มัธยม 46 แห่ง

ผลการประเมินสำหรับโรงเรียน 19 แห่ง และวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม เมื่อได้ปฏิบัติจนครบวงรอบ 1 ปีแล้ว ผลปรากฏว่า

- (1) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง
- (2) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น
- (3) ผลการสอบโอเน็ตดีขึ้นทั้งโรงเรียน

อีกหนึ่งที่เรียกว่า “โรงเรียนคุณธรรม” เป็นการเรียกขานอย่างไม่เป็นทางการ หากเป็นทางการควรเรียกว่า “โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม” ด้วยเหตุผลว่า จะต้องเปลี่ยนแปลงทั้งคุณธรรม (= นามธรรม) และจริยธรรม (= รูปธรรม, ความประพฤติ) ด้วย

3. โครงการคุณธรรม – องค์กรคุณธรรม

3.1 พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ท่าน ว. วชิรเมธี) ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ที่ไร่เชิญตะวัน อ.เมือง จ.เชียงราย

เมื่อปี พ.ศ.2556 ได้สร้างหลักสูตรสำหรับชาวนา 100 คน ส่วนใหญ่มาจากเชียงราย เรียน 1 ปี เนื้อหามีสองส่วนคือ (1) การเกษตรที่ลดต้นทุน – เพิ่มผลผลิต และไม่เป็นอันตรายแก่ร่างกายและสิ่งแวดล้อม (2) ปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะการเลิกละอบายมุขในครอบครัว ที่สำคัญคือ บุหรี่ เหล้า และเล่นหวย หากเลิกอบายมุขทั้งสามได้อย่างน้อยที่สุดก็ทำให้ครอบครัวออมเงินได้ และครอบครัวมีสันติสุขยิ่งขึ้น

รุ่นแรกจบการศึกษาเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2557 ขณะนี้กำลังจัดให้รุ่นที่ 2

พระอาจารย์พูดในที่ประชุมว่า “อาตมาขอจุดเทียนเล่มน้อย” และพระอาจารย์ได้ขอเชิญชวนให้ทุกคนช่วยกันจุดเทียนด้วย

3.2 สำหรับสถาบันอาชีวศึกษา มีเฉพาะวิทยาลัยเทคนิคโพธารามแห่งเดียว (เท่าที่ทราบ) ที่ได้ร่วมกันสร้าง “วิทยาลัยคุณธรรม” ตามกระบวนการของโรงเรียนคุณธรรม เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2555 คุณธรรมหลัก 3 ประการ คือ (1) มีวินัย (2) พอเพียง (3) จิตอาสา ผลการประเมินปรากฏว่าเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

3.3 เมื่อปี พ.ศ. 2556 ท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี (นายแพทย์อัษฎา ตียพันธ์ุ) ร่วมกับบุคลากรทุกฝ่าย ช่วยกันออกแบบ “โรงพยาบาลคุณธรรม” โดยมีคุณธรรมหลัก 3 ประการ คือ (1) ความซื่อสัตย์ (2) ความรับผิดชอบ (3) ความมีน้ำใจ ขณะนี้กำลังดำเนินการ เมื่อครบปีก็คงจะมีการประเมินผล

3.4 ปัจจุบันเกิดแนวคิดว่า “กระบวนการและรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม” นี้ น่าจะนำไปใช้กับหน่วยงาน / องค์กรทุกประเภทได้ เช่น โรงพักคุณธรรม อบต.คุณธรรม รัฐวิสาหกิจคุณธรรม เป็นต้น

3.5 เมื่อต้นปี พ.ศ.2557 ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ท่านผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ริเริ่มให้จดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิยุวสถิรคุณ” โดยมีวัตถุประสงค์จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุน “การสร้างเยาวชนไทยให้มั่นคงอยู่ในความดี” ประกอบด้วยกิจกรรมจาก 3 ศูนย์คือ

(1) **ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง** : จะสืบต่อสนับสนุนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ให้กว้างขวางและเกิดประโยชน์ยิ่ง

ขึ้นไป หลังจากที่ได้ร่วมมือกันมาเกือบสิบปีแล้ว และมีโรงเรียนประมาณ 7 พันแห่งดำเนินการ
อยู่

ดร.ปริยานุช ธรรมปิยา เป็นผู้อำนวยการศูนย์

(2) **ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม** : จะนำรูปแบบและกระบวนการโรงเรียนคุณธรรมไปขยาย
ต่อในโรงเรียนที่สมัครใจจะปฏิบัติ ในปีแรกคือพ.ศ.2557 จะนำไปขยายผลแก่โรงเรียนในจังหวัด
พิจิตร ลพบุรี และสระบุรี

คุณปราโมทย์ โชติมงคล เป็นผู้อำนวยการศูนย์

(3) **ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา** : จะมีคณะผู้เชี่ยวชาญนำโดยนายแพทย์ธีระเกียรติ
เจริญเศรษฐศิลป์ นำกระบวนการเพิ่มคุณภาพการศึกษาจากประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศ
มาถ่ายทอดให้ครูใน 3 โรงเรียนแรกสำหรับปีนี้คือ โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม โรงเรียน
พระตำหนักจิตรลดาร (เฉพาะแผนกประถม) และโรงเรียนวัดรางบัว รวมทั้งการเผยแพร่ผ่าน
สื่อสารมวลชนด้วย

นายแพทย์ ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ เป็นผู้อำนวยการศูนย์

โดยสรุปแล้ว พอจะกล่าวได้ว่าในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 นี้ โลกมนุษย์ต้องรับมือกับ
การผันผวนเปลี่ยนแปลงแบบสุดโต่งสุดขีด ส่วนหนึ่งมาจากภัยธรรมชาติ และส่วนหนึ่งมาจาก
น้ำมือของมนุษย์เอง ในส่วนของมนุษย์นี้ เหตุผลสำคัญอยู่ที่ความก้าวหน้าเฉพาะวัตถุโดยหัน
หลังให้กับคุณธรรมความดี

สำหรับสิบปีที่ผ่านมาของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่าประเทศไทย
ถอยหลัง มีการคอร์รัปชันทุกวงการ มีการละเลยกระบวนการยุติธรรม เกิดความขัดแย้งทางการเมือง
และส่งผลกระทบทั่วไป

บัดนี้ ถึงเวลาที่คนไทยจักได้ทบทวนตนเอง ตั้งเป้าหมายใหม่เพื่อกำหนดอนาคตของประเทศ
ภายใต้สถาบันหลักซึ่งเป็นทุนเดิมที่มั่นคงและทรงคุณค่า

ระบบการเรียนรู้ต้องเป็นสิ่งเดียวกันกับระบบคุณธรรม อยู่ในเนื้อเดียวกัน

ตัวอย่างของโรงเรียนคุณธรรมเป็นตัวอย่างหนึ่งที่น่าคุณธรรมมาปรับใช้กับชีวิตในโรงเรียน
สำหรับทุกคน โรงพยาบาลคุณธรรมก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง

หากคนไทยทุกคนจะช่วยกันจุดเทียนคนละดวง เป็นเทียนแห่งปัญญาและคุณธรรม
เทียนหกสิบห้าล้านดวงนี้ย่อมยังความสว่างไสวให้แก่ประเทศชาติอย่างแน่นอน

ทวงคืนความดีงามแบบไทย ๆ กลับมา

ทวงคืนศักดิ์ศรีของชาติกลับมา

และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คนทั้งชาติ

ว่า **“เร า ต้ อ ง ทำ ได้”**

พระบรมราชโองการ
พระราชทานแต่
คณะกรรมการฝึกหัดครู

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

“...ขอให้ทุกคนพยายามรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของการเป็นครู แล้วถ่ายทอด
ให้แก่ครูที่ฝึกอยู่เท่าที่จะทำได้

เพื่อให้บ้านเมืองเป็นบ้านเมือง ให้ประชาชนพลเมืองเป็นคนที่มีความรู้
และมีจิตใจสูง ไม่เบียดเบียนกัน จะทำให้ส่วนรวมอยู่ได้เป็นปึกแผ่น

ครูทั้งหลายก็นับว่าได้ทำหน้าที่อย่างกล้าหาญ อย่างฉลาด และจะเป็น
ความดีเป็นส่วนรวมของคณะครู...”